

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלח

ח גשין ניט
ט מהר"א בשם
אחרות חיים י שם
בגמרא כ שם
ל הר"א בשם רב
עמס ורב סעריה

(יט) אחר שהתחיל הישראל לברך ברכת התורה (כ) אינו (ט) פוסק, אָבֵל בְּרַכּוֹ (כא) לא הוי
(י) התחלה, (כב) ועומד הישראל (כג) בתבה עד שישלימו כהן ולוי ואז יקרא. "אם אין כהן
בבית-הכנסת, קורא ישראל במקום כהן, (כד) ולא יעלה אחריו לוי: הגה אָבֵל ראשון (כד) יוכל
(טז) לעלות (כ"ו) מהר"ל בשם ר' ירוחם נ"ב בח"א). (כה) וכשקורין אותו אומרים 'במקום כהן', שלא יטעו לומר
שזהו כהן (טו): ז' ט"א הוי כהן ולוי בבית-הכנסת וקרא הכהן וסבור שאין שם לוי,
(כו) והתחיל לברך ברכת התורה (יג) שנית, (כז) אין מפסיקין (יד) אותו: ח' אם
אין לוי בבית-הכנסת, כהן שקרא ראשון מברך שנית וקורא במקום לוי, (כח) אָבֵל לא כהן אחר,
כדי שלא יאמרו (כט) שהראשון (טו) פגום: ט' יִכֶּן לא יעלו שני לויים זה אחר זה, כדי שלא
יאמרו (ל) שאחד מהם פגום: י' לְנַהֲגוּ לְקִרְוֹת כַּהֵן אַחֵר כַּהֵן (לא) בְּהַפְסֵק יִשְׂרָאֵל (טז) בַּיְנֵיהֶם, וְאוֹמֵר

באר היטב

כחשד זה, דמוקמינן לה בגמרא דמתוך לן באביו שהוא כהן, ולגבי ראשון יש
עדין חשש שפוא אביו נשא גרושה והוליד זה שהוא חלל, ונדע הדבר, ע"כ
קראו לכהן אחר, אָבֵל השני א"א לומר כן עליו, דאי חלל הוא א"כ אף במקום
לוי לא הניח לן לקרותו, אָבֵל כְּבִי לויים וא"ו איכא חשד על שניהם שפוא א'
פסול מלוכה ואינו אלא ישראל פי ממזר הוא, משי"ה כתב אה"כ שאחד מהם
פגום, וכתב ב"ח: מפאן מוכח דממזר פטר לעלות לתורה: (טז) בַּיְנֵיהֶם. פי'
שקורא כהן לוי ישראל, אָבֵל אחר הלוי אסור, כנה"ג מ"צ ר"י הלוי פ"רח. ואם
אין שם לוי קורא הכהן עצמים ואח"כ ישראל, לחזור וקורא כהן, מ"א, ע"ש
[ועין בספר אלהי נבח מה שמתרין על תמיחה הב"י על הרשב"א:]

(ט) פוסק. מסתברא דעולה למגן שבעה, אָבֵל אם היה כהן בבית-הכנסת
ובקטנות סבור שאין שם כהן וקרא ישראל, אינו עולה למגן שבעה, ואחר
ישראל יעלה הכהן, פ"ח, ע"ש: (י) התחלה. משמע דאם התחיל לומר בא"י
הוי התחלה אף ויכול לומר בא"י למדני חקך, מ"א: (כ) בתבה. כדי שלא
יתבטש: (כז) לעלות. ט"ו העלה המדרי בלוי גדול יותר ולכל הפחות בשוין,
אָבֵל אם הישראל גדול הוא עולה ראשון ואז לא יעלה הלוי קלל, ע"ש:
(ג) שנית. גם כאן לא הוי ברכו התחלה: (ד) אותו. ועולה למגן שבעה.
ול"ד ל"מ"ש ב"ס"ק ט שאם היה כהן בבח"כ ובקטנות קראו ישראל דאין עולה
למגן שבעה, דשאני הכא דעדיף כהן מלוי, פ"ח: (טז) פגום. אָבֵל השני אינו

משנה ברורה

לברך ולקרות, וכאן אין צריך הכהן להקמין לקרות אחר-כך,
דחלא קבר קרא מתחלה [אחרונים]: (כז) אין מפסיקין אותו.
השעם, כנזכר לעיל: ח' (כח) אָבֵל לא כהן אחר. והוא הדין
שלא יקרא ישראל במקום לוי, כדי שלא יאמרו על הראשון
שאינו כהן או שהוא פגום, מדלא קרא אחריו לוי, וגם שייטעו
על הישראל הזה שהוא לוי: (כט) שהראשון פגום. והא דלא
קאמר "שאחד מהם פגום" ויבדלמן בסעיף ט, משום (מ) דמדרי
כאן אפלו היכא דמתוך לן באביהם של שניהם שהם כהנים,
ומכל מקום בראשון איכא לתלוש שנתודע אחר שקראוהו דאביה
נסיב גרושה או שמא זנחה בסתר ונתחלל אחר-כך ורעו לוי
קדשת כהנה, ולכך קראו שוב לכהן אחר, אָבֵל בשני לויים
למטעם כנה, דאי חלל הוא, אף במקום לוי לא הניח לן לקרותו.
(מ) כתבו האחרונים, דאף כפתענית כשאין הלוי מתענה, יברך
כההן במקום לוי ולא יקראו לישראל: (ל) שאחד מהם
פגום. אף-על-פי שידועים שאביהם לוי, איכא למחש שאביהם
נסיב ממזרת או נתינה ופסלה לזרעה מקדשת לוייה, ואף שהוא
ממזר מפל מקום קורא בתורה כשאר ישראל: י' (לא) בְּהַפְסֵק
יִשְׂרָאֵל. פרוש, שקרא מתחלה (כט) כל הסדר בתקנת חכמים,
כהן לוי וישראל, אז מטר לחזר ולקרא כהן [והוא הדין (ל) דאם
אין שם לוי, וקרא הכהן פעמים ואחר-כך ישראל, נמי מטר
לחזר ולקרא כהן]. וכן מטר לקרא שם לוי (לג) בכל עליות שידעו,
וכל-ישפן לאחרון או למפסיר, והשעם, דליכא למחש כאן לפגמו
של ראשון כנה, דאי הוי פגום מיד הוי מרנגין אחריו והוי מודיעין
אותו לחזן, והוי קוראין אחר במקומו ולא הוי ממתינין עד אחר
קריאת ישראל; ולפגמו של שני נמי ליכא למחש שאמרו על

ו (יט) אחר שהתחיל וכו'. הינו (כא) שאמר "ברוך אתה ה'":
(כ) אינו פוסק. כדי שלא תהיה ברכה לבטלה⁶⁶; ועוד, דלא
נחשב פגם להכהן, דיתלו שלא היה שם בשעה שקראו
להישראל, או שמא שגגה היא, שסברו שאינו שם. ומסתברא
דעולה הישראל למגן שבעה ואין צריך לקרות הכהן אחריו;
ואפלו אם היה הכהן בבית-הכנסת בשעה שקראו הישראל, והם
טעו וסברו שאינו שם וקראו לישראל, (כג) גם-כן עולה למגן
שבעה⁶⁷. ואחר הישראל לא יעלה הכהן, (כד) דיש לחש לפגמו,
שיאמרו שאינו כהן מדקרא אחר ישראל: (כא) אָבֵל הוי
התחלה⁶⁸. דאין זה לבטלה, דהרי ענו הקהל "ברוך ה' המביר
לעולם ועד" [נהג"א], ואפלו הכי חזרו הכהן ואומר "ברכו"⁶⁹
[א"י]: (כב) ועומד הישראל. כדי שלא יתבטש: (כג) ולא
יעלה אחריו לוי. דכיון דישראל קראו לפניו, אם יעלה אחריו
לוי (כד) יאמרו שהראשון כהן הנה; ואף שאמר "במקום כהן"
כשקראוהו, ויבדלמה, אפלו הכי חשינן, מפני הנכנסים אחר-כך
שלא שמעו כשקראוהו [פרישה]: (כד) יוכל לעלות. דלא גרע
מישראל⁴⁰. ודוקא כשאין הישראל גדול מהלוי⁴¹, דאי לאו הכי
יקראוהו ראשון ושוב לא יקראו ללוי כלל⁴² [אחרונים]. ולענין
לקרות ללוי שלישי או רביעי במקום שקראו לישראל במקום
כהן, (כה) יש אומרים דמטר (כו) ויש אורסין; ולפי המבאר לקמן
בסוף סעיף י' במגן-אברהם בשם הלבוש, דבמדינות אלו אין
נוהגין לקרות לכהן או ללוי רק לאחרון או למפסיר, אין נפקא
מנה כנה: (כה) וכשקורין אותו. הינו, בין כשקוראין ישראל
במקום כהן או לוי: ז' (כו) והתחיל לברך. הינו גם-כן שאמר
"ברוך אתה ה'", אָבֵל "ברכו" לכד לא הוי התחלה, ועולה הלוי

שער העיון

(כא) מגן-אברהם ושי"א: (כב) נודע ביהודה ושערי-אפרים, דלא מקפרי תדש, וכן כפרי-מגדים פליג עלה: (כג) נודע ביהודה ופרי-מגדים הג"ל:
(כד) בית-יוסף: (כה) הג"א כפרוש דברי המחבר: (כו) אלהי רבה בשם הלבוש ושי"א: (כז) והיכא דאין מתוך לן באביהם שהם כהנים, אין-הכי-נמי
דיכא למחש לפגם שניהם: (כח) מגן-אברהם ואלהי רבה במסקנתו: (כט) לאפוקי שלא יקרא כהן אחר כהן ולוי [מ"א בשם כמה פוסקים]. ומכל מקום
במקום שתקנו שחכם העיר יקרא הי"ג מידות דלא לייתי לאנצווי שאר העם, אז אפלו הוא כהן יכול לקרות שלישי [מ"א בטקס"ו]: (ל) מגן-אברהם
וש"ו: (לא) ברנתי דעת המחבר כפי מה שבארו אותו האלהי רבה והפרי-מגדים, אף שדעת הלבוש וכן הפגן-אברהם והג"א כפי מה שבארו דברי
המחבר משמע שאין להמיר לקרות כהן או לוי אלא-אם-כן יעשו עוד מתחלה סדר חדש דהנינו כהן לוי ישראל, מכל מקום מאנתי כנה, דלפי זה לא
היה לו להמחבר להמיר בלוי אחר לוי בהפסק ישראל, וכן לא היה לו לנ"מ לסיים בהפסיר לקרות לכהן, וכל זה הקשה הפרי-מגדים; וכן מהם
שפכת הנ"מ דאין לקרות כהן או לוי וכו', משמע דלדעה הראשונה מטר ככהן או לוי לחזר ולא בעינן סדר שלם. ומכל מקום יש ליטב בדחה, דלמאנן
אברהם והג"א מה שכתב המחבר; וכיצא כנה נוהגים בלוי אחר לוי, הינו דבעינן שיאמר שהוא לוי, אָבֵל לעולם דאין להמיר אלא בסדר שלם:

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לו]

47 ולענין סדר העליות בשמחת תורה, ופרטי הדינים בזה, ראה לקמן סי' תרסט ס"ק יב.

אף אם הוסיפו וקראו בו יותר משבועה⁴⁶.

[משנ"ב ס"ק לח]

48 דאפלו מקנור מתר לעלות לתורה, וכדלקמן סימן רפב סעיף ג⁴⁸.

45 נראה מדבריו שמותר להוסיף בספר הראשון, אף על פי שעל ידי זה הקורא בשל ראש חודש לא יהיה משבעת הקרואים, וכן כתב לקמן (סי' תרפד ס"ק ט וסי' תרפה ס"ק ד).

[משנ"ב שם]

לענין חל-המועד של פסח, ותמה עליו⁴⁶.

[משנ"ב ס"ק מ]

49 דאם איתא שהוא פגום אף בנז פגום⁴⁹ וכו', שהאב פשו ונהבן תלל⁵⁰.

46 שכתב שם לענין חול המועד פסח שאף על פי שאומרים קדיש אחר ספר תורה השני, אפשר שהעולה האחרון בספר תורה הראשון והמפטיר בספר תורה השני, יהיו כהנים. ותמה עליו הפתחי שערים שם, שבימות החול שקוראים בספר תורה השני לרביעי, בוודאי שאין לקרוא לכהן, ובשבת חול המועד הרי אומרים קדיש בין הקריאה הראשונה לשניה, ואף בלא ספר תורה שני מותר.

[משנ"ב ס"ק לז]

50 היינו שכבר גירש אותה, שאם לא כן אין נוהגים בו קדושה לקרוא בתורה ראשון, וכמו שכתב לעיל (סי' קכח ס"ק קמט). וכן צריך שידור ממנה הנאה על דעת רבים כמו שכתב השו"ע שם (ס"מ).

מתר לקרות אחר-כך פהן או לוי⁴⁷.

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלה

באר הגולה יח

מ תנחות מינוני כ"ט

התנן בשקרא לשני: אף-על-פי שהוא (י) כהן, (כ) וכיוצא בזה נוהגין בלוי אחר לוי: הגה ולכן מתר לעלות גם-כן (לג) למפטיר בכי האי גונא. ואם קורא מפטיר סתם אין לחש לפגמו, דהרי לא מזכיר שמו. ויש אומרים דאין לקרות (לד) כהן או לוי (לה) למנגן (יט) שבעה, אבל לאחר שנשלם המנגן יכולים לקרות כהן או לוי (אגור בשם מהר"ו ומרדכי פ' הניזקין וב"י בשם ר' ירוחם), (לו) וכן נוהגין במדינות אלו. ומיהו, (לז) במקום צורך ודחק יש לסמך אסבא ראשונה: **יא מיש מי שאומר שאם קרא התנן (לה) כהן או לוי (יט) (לט) ואינו שם, לא יקרא לאחר בשם (מ) משום פגמו של (כ) ראשון, אלא אחר (מא) יעלה מעצמו (וכן נהגו. שליח-צבור שהוא כהן (מב) יכול**

באר היטב

שוב לא נרד, א"ו. והא דקורא כהן אחר כהן א' לאחרון וא' למפטיר, י"ל כיון דמפטיקין בקדיש שרי, עמ"א. ונעשה ארע בקראג ביי"ט ששעו וקראו לכהן לחמישי, והונה הגאון ר' אליה רבה ז"ל דאם אפשר להחליף במפטייר יצמד שם ויפטייר ויקרא האחרון והוא מפטיר, וכאם א"א, כיון שעלה לא נרד, ע"ש טעמו: (יט) ואינו שם. ואם אותו כהן מתפלל, מתר לקרות האחר בשם, דהכל רואין שמשום תפלה אינו עולה, מ"א: (כ) ראשון. ומתר לקרות בנו תחתיו, דאם איתא שהוא פגום אף בנו פגום, אבל

(י) כהן. ומ"מ בלי הפסק ישראל אסור דחשיבין דלמא לא שמעו בלהו. במקום שתקנו שתכס העיר יקרא הי"ג מדות, אם הוא כהן יכול לקרות שלישי, מ"צ ר"י הלוי ככה"ג ע"ת מ"א: (יט) שבעה. וה"ה בתענית לא יעלה למפטיר, שהוא מנגן הקרואים, ואם אין שם ישראל היודע להפטייר מקרין אותו, מ"א, ע"ס רפ"ד ס"ד. וכן אין לקרותו לשביעי וכן ביו"ט לחמישי, ואם קרא הכהן לחמישי, אם אפשר להחליף במפטייר חליף ויצמד שם ויקרא למפטייר תחתיו והוא יקרא המפטייר, וכאם א"א, כיון שעלה

משנה ברורה

ובספר שלאחריו שקורין בשל חגכה למפטייר, ושאים לקרות לכהן להיות אחרון וגם כהן למפטייר. וכן בשבת של פרשת שקלים או של פרשת החדש שחל בראש-החדש שיש גם-כן שלשה ספרים, אין לקרות כהן השלים הקריאה בספר הראשון, רק בשני ספרים האחרונים ושאים לקרות פהנים לאחרון ולמפטייר, כמו שכתבתי [שערי-אפרים]. ועין שם בפתחי-שערים מה שהביא עוד בשם הפריי-מגדים לענין חלי-המועד של פסח, ותמה עליו⁽⁴⁶⁾: (לז) במקום צורך ודחק וכי'. כגון בשמחת-תורה וכהאי גונא, יש לסמך דמיד שקרא שלשה קרואים הראשונים כהן לוי וישראל, מתר לקרות אחר-כך כהן או לוי⁽⁴⁷⁾, וכמו שכתבתי לעיל בדעת המחבר. ודע, דאפילו אם נסמך אסבא ראשונה, מכל מקום יש (לד) הרבה ראשונים ואחרונים שסוכרין שאין להקל לקרות כהן ולוי בעלמא, אלא-אם-כן יעשו סדר חדש דהינו כהן ולוי וישראל, דבנה אין לחש לפגמא קלל שיאמרו עליו שאינו כהן, שהרי קורין אחריו לוי, אבל בלא סדר אין לקרא כהן או לוי משום פגמא ונלפי סבךא זו, (לה) אפילו לאחרון או למפטייר אין לקרא כהן ולוי, אלא שבנה כבר נהגו העולם להקל, וכן סתמו האחרונים, וכמו שכתב הלבוש בטעמו של דבר וכנ"ל, ועל-כן מן הנכון לנהר בנה לקרותם דוקא על הסדר, ואפילו בשקורין אותם לאחר שבעה קרואים: **יא (לה) כהן או לוי. אבל** בישאל אם קראוהו ואינו שם, יכול לקרות לאחר בשמו, דבישראל לא שך פגמא, דאפילו ממזר מתר לעלות לתורה, וכדלקמן סימן רכב סעיף ג'⁽⁴⁸⁾: (לט) ואינו שם. ואם אותו כהן מתפלל, מתר לקרות האחר בשם, דהכל רואין שבשבייל שאינו יכול להפטיק בתפלה אינו עולה [מ"א]: (מ) משום פגמו. דיקברו שנודע בתוך כך שהוא פגום. וכתבו האחרונים, דמכל מקום אף מתר לקרות בשם, דאם איתא שהוא פגום אף בנו פגום⁽⁴⁹⁾, אבל אביו אסור, דיאמרו אביו שאם גרשהו פגמו, שהאב פשו וכהן חלל⁽⁵⁰⁾: (מא) יעלה מעצמו. כתב בספר שערי-אפרים, דאם קורא לכהן או ללוי לאחרון או למפטייר ואינו שם, וקורא לאחר, אף-על-פי שהאחר הוא גם-כן כהן או לוי מתר לקרותו בשם, דלא שך כאן לומר דנדע שהראשון פגום, דהא וישראל גם-כן מתר לעלות לאחרון או למפטייר: (מב) יכול לקרא וכי'. ואין חוששין בנה לפגמו של עצמו, שהכל יודעים שפיון שהוא שליח-צבור אין סבךא לומר שידחה כל הפהנים מלעלות, ולא מפני שהוא פגום. ואפילו אם הסגן הוא כהן, שבידו לקרות לכל מי שידעה, או במקום שקורין מצות עליות

הכהן או הלוי שהם חללים, (נב) דהא אומרים "אף-על-פי שהוא כהן" וכן בלוי שהוא לוי: (לכ) וכיוצא בזה נוהגים וכי'. רוצה לומר, אף-על-גב דאמרין בסייע ט דלוי אחר לוי לא יקרא, הכא כיון שהפטיק ישראל בינתים וגם אומר "אף-על-פי שהוא לוי", ליכא שום חששא, וכנ"ל: (לג) למפטייר בכי האי גונא. רוצה לומר, שזכיר גם-כן שהוא כהן או לוי: (לד) כהן או לוי וכי'. והוא הדין אפילו אם ירצה לעשות סדר חדש, דהינו כהן לוי וישראל, גם-כן אסור לשיטה זו, כיון שהוא בתוך שבעה קרואים. כתבו הפוסקים, דבתענית לא יעלה כהן או לוי למפטייר, שהוא מנגן הקרואים, שהמפטייר הוא השלישי; (לג) ואם אין שם ישראל היודע להפטייר, מקרין אחרים אותו: (לה) למנגן שבעה. והוא הדין ביום-טוב לחמישי. וכדיעבד אם טעו וקראו לכהן או ללוי באמצע מנגן הקרואים, אם אפשר להחליף במפטייר או באחרון, ימתין בתבה ויקראו אחר במקומו, והוא יעלה לאחרון או למפטייר; ואם אי אפשר, כיון שעלה לא נרד, ויברך, וכמו שמשם הרמ"א דבמקום צורך ודחק יש לסמך אסבא ראשונה [אחרונים]: (לו) וכן נוהגין וכי'. ובלבוש כתב, דכהיום אפילו לאחר שבעה קרואים אין אנו נוהגין לקרותם אלא לאחרון שבהם וכן למפטייר, וכן העתיקו שארי אחרונים, והטעם איתא בלבוש, דלא חשיבין באחרון לפגם, פי אדברה, בדורות הללו מתשבין אחרון חשיב מכלם לפי שהוא מסיים הפרשה, ולגדול שבצבור קורין לאחרון, ואף-על-פי שקוראין לאחריו המפטייר, הרי מפטיקין בינו ובין המפטייר בקדיש; וגם במפטייר אין מקפידין אם הוא כהן [דהנה כתחלת קריאה וכדלקמן]. ואפילו אם האחרון היה גם-כן כהן אין חוששין משום כהן אחר כהן כיון שהקדיש מפטיק ביניהן. עד כאן לשון הלבוש. ומכל מקום במקום צורך, כגון שיש שני חתנים ושושבינים ולכל אחד מהן יש כהנים לויים, חולקין את הפרשה לשנים: מתחלה קורין ז' אגרי לאחד, ואחר-כך קורין לתמן השני ושושביניו. כתבו האחרונים, דבשמחת-תורה שמוציאין שלשה ספרי-תורה, יכולין להיות שלשה כהנים, אחד תמן-תורה ואחד תמן-בראשית ואחד מפטייר, כיון שכל אחד קורא בספר אחר; אבל בראש-החדש טבת שחל בשבת שיש גם-כן שלשה ספרים, אז בספר הראשון שקורין בו פרשת השבוע אין לקרות לכהן לבסוף, אף אם הוסיפו וקראו בו יותר משבעה⁽⁴⁶⁾, לפי שעדין אין משלימין הקריאה בספר הזה, והמשלים הוא בספר השני שקורין בו פרשת ראש-החדש; רק בספר השני שבו משלים האחרון,

שער היצוין

י"ח. ומה שכתבתי לעיל בסימן ק"ל, דאם קורא מפטייר סתם אין לחש לפגמו, דהרי לא מזכיר שמו. ויש אומרים דאין לקרות כהן או לוי למנגן (יט) שבעה, אבל לאחר שנשלם המנגן יכולים לקרות כהן או לוי (אגור בשם מהר"ו ומרדכי פ' הניזקין וב"י בשם ר' ירוחם), (לו) וכן נוהגין במדינות אלו. ומיהו, (לז) במקום צורך ודחק יש לסמך אסבא ראשונה: יא מיש מי שאומר שאם קרא התנן (לה) כהן או לוי (יט) (לט) ואינו שם, לא יקרא לאחר בשם (מ) משום פגמו של (כ) ראשון, אלא אחר (מא) יעלה מעצמו (וכן נהגו. שליח-צבור שהוא כהן (מב) יכול

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלה

לקרא כהן אחר (כא) לתורה (מרדכי פרק הקורא עומד ואגור): **יב** יעיר (מג) שפלה כהנים, אם יש (מד) ישאל אחד ביניהם, אותו ישאל קורא ראשון (מה) מפני דרכי שלום. וכל שאין בהם ישאל כפי ספוקם או שאין שם ישאל כלל, קורא אחר כהן, שאין שם משום פגם, שהכל יודעים שאין שם אלא כהנים; והוא הדין לעיר שפלה לויים: **יג** אם קטן קורא בתורה בצבור, בסימן רפב. אם אין כהן אלא סומא או שאינו בקי, בסימן קלט: **יד** בגני אדם (מו) התבושין בבית האסורין, (מו) * אין מביאין אצלם ספר תורה (מח) אפלו בראשה השנה ייזם הכפופים: הגה והינו דוקא בשעת הקריאה לבד, אבל אם (כז) מכינים לו ספר תורה (מט) יום או יומים קדם, קטר (אור זרוע, הגהות אשרי פ"ג דברכות). (2) * אם הוא אדם

באר היטב

הכלל יודעים שהוא קונה המצות לכבוד אחרים, ט"ו: (כז) מכינים. הינו ארון או תבה על יום או יומים, דעקר תלי באם שנושין מקום

משנה ברורה

לתורה והקונה המצות הוא כהן או לוי, (לו) יכול לצוות לקרות לכהן או לוי אחר ואין כזה משום פגם, שהכל יודעין שהדבר הוא לכבוד אחרים: **יב** (מג) שפלה כהנים וכו'. והינו דוקא כשאין שם גם כן לוי כלל, שאין יכולין להתקדם פסדר שתקנו חז"ל, ועל כן טוב לשנות מפני השלום, אבל אם יש שם עוד לוי אחד, יקראו כסדר המשנה (לו) כהן לוי ישאל, ואחר כך את השאר יקראו כהנים: (מד) ישאל אחד ביניהם. אבל אם יש (לח) שני ישראלים, וכל ששון יותר, הוא בכלל מה שכתב השלחן ערוך אחר כך "שאין בהם ישאל כפי ספוקם", ועל כן יקרא הכהן בתחלה, (לט) וגם יקרא הכהן במקום לוי, ואחר כך יקראו הישראלים, ויתר העיליות ישלימו ככהנים. ואם יש שני לויים ושני ישראלים, קורא (מ) כהן לוי וישאל, ואחר כך עוד כהן לוי וישאל, וכהן קורא שביעי, וכל ששון יתר עיליות הנוספות: (מה) מפני דרכי שלום. שלא יאמר כל אחד: למה אפתה קורא ראשון יותר ממני. והוא הדין כשיש רק לוי אחד בעיר שפלה כהנים, אותו לוי קורא ראשון מהאי טעמא. אם אין שם אלא כהנים (מא) ולויים, יקרא כהן אחר כהן בהפסק לוי ביניהם. כהן שהוא אבל ואין כהן אחר בבית הפנסת, בשבת מתר קורא לכהן. שלא יהיה נראה כאבלות בפרהסיא⁶¹, ובחל לא יעלה, דאבל אסור בדברי תורה⁶². ומכל מקום, בין בחל ובין בשבת, יותר טוב שיצא מתחלה מבית הפנסת⁶³ ויקרא לישאל וילוי במקום כהן [א"ר ושא]: **יד** (מו) התבושין בבית האסורין. והוא הדין לחולה. (מז) ויש חולקין בכל זה, בין דאגוסים הם. (מג) ובפרשת 'זכור' שהוא דאורייתא, בודאי יש להקל⁶⁵, (מז) ואפשר שהוא הדין גם בפרשת פרה: (מז) אין מביאין

לאביו אסור, מ"א: (כא) לתורה. וה"ה לוי ש"ץ יכול לקרא לוי אחר לתורה, פ"ח, וכן הקונה מצות אם הוא כהן, יכול לקרות לכהן אחר.

באור הלכה

* אין מביאין וכו'. המקור הוא מירושלמי המובא בבתי יוסף וזה לשונו שם: בכל אחר את אחר הלא אצל תורה, וכאן את אחר מוליכין את התורה אצלן והינו מה דאיתא ביומא, פרק בא לו חזן הפנסת: גותן הספר תורה לראש הפנסת והראש לסגן והסגן לכהן גדול: אלא על ידי שהם בני אדם גדולים, התורה נחפזה בהם וכו', עין שם בבתי יוסף. ובאמת הדבר תמוה, הירושלמי מני כשאפשר לילך למקום הספר תורה מנחת, ולכן ולזול הוא כשמוכיחין ספר תורה אצלן, מה שאין כן בזה שאנוסים הם ורוצים לקדם מצות קריאת התורה, למה לא נביא אליהם, מאי זלזלת הוא לספר תורה כשבני אדם מקדיין אחריה לקרות בה אם נביא אליהם כיון שהם אינם יכולים לילך אחריה? אחר כך מצאית בפרי חדש שחמה גם כן בזה, ובאמת כן הוא דעת האור זרועי, דחולה מתר להביא ספר תורה אצלו לקרות בה משום דאגוס הוא, וכמו שכתב בדרכי משה משמו; ובאור זרוע גופא מבאר טעמו וזה לשונו: דאם לאותם מביאים בצבור כבודם, לזה שאנוס כל ששון שמביאים לביתו, עין שם. ולפי זה, הוא הדין בתבושים בבית האסורין, דמאי שנא. ולדינא נראה, דאפלו להמקדכי דאסור אפלו באנוס, אינו מניי כי אם ביחיים התבושים ורוצים להכניף עשרה שם לקריאת התורה, כהן אסור ונדלא כאור זרוע דמשמע שם דמתיר לחולה להכניף עשרה שם ולהביא הספר תורה אצלן, ומשעם דמן הדין יש לומר דאין חל על יחיד מצות קריאת התורה כמן שאין יכול לילך לבית המדרש, אבל כשיש שם עשרה, כיון דחל עליהם חובת קריאה והם אינם יכולים לצאת משם וליילך אחריה, גם המקדכי מודה דצריך להביא להם ספר תורה לקרות בה. ומצאתי באליה רבה שגם הוא כתב לתר תרועא דהמקדכי לא מניי בשיש שם עשרה. כן נראה לענייני דעתי לדינא: * ואם הוא אדם חשוב וכו'. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו, דדוקא אדם חשוב בתורה, והוא מהגניא בשם תשובת מהר"ם פאדוה, ועין שם שמקורו מהירושלמי מהא דפרין שם מירושלמי אף דהוא בודאי מהחשובים והעשירים, אלא דדוקא חשוב בתורה בעינן. ונאיתא בתשב"ץ קטן סימן קסט שכתב בהפס מזו וזה לשונו:

וכו'. כדי לקרות⁶⁶ בה בעשרה⁶⁷, והטעם: שזולל הוא לספר תורה להוליכה אל אנשים שצריכין לה⁶⁸, כי בבודה שילכו אנשים אליה. ועין בבאור הלכה שכתבנו, דדוקא כשאין שם עשרה, אבל כשיש עשרה ספר תורה עמהם כדי לקרות שם, ונדאי אינו נכון⁶⁹, דהא אפשר להם לשמע הקריאה בבית הפנסת [א"ר]. ויש (מה) שמצדדין עליהם זכות: משום שכל אחד רוצה בעצמו לעלות בתורה בימים האלה; אבל אין זה מספיק לזולל בספר תורה משום זה לטלטלה מבית הפנסת, ובפרט בימים הנוראים שמנהגה למכר מצות, על פיריב גורמים בזה הפסד להכנסות של צדקה. אכן אם גם הם מוכרין המצות ומתרבה על ידי זה הכנסה של צדקה, (מו) מסתברא שאין לתחמיר בזה; ומכל מקום מה טוב אם יוכלו לקבץ שם מקום לספר תורה על איזה זמן קצר, וכדלקמה: (מט) יום או יומים קדם⁶². והאחרונים (מו) הסכימו, דהוא הדין אם הכין מקום לספר תורה באותו יום שיהא מנה שם יום או יומים דשפיר דמי, (מח) ובכלבד ששינה שם במקום שהכין קדם זמן הקריאה, ובשעת הקריאה יוציאה ויקרא בה ואחר כך יחזינה לשם, דאז אין מנפר שהבאתה היתה לצורך קריאה בלבד⁶³, (מט) אלא שקבע דירתה בכאן לאותו זמן⁶⁴: (2) ואם הוא אדם חשוב. רוצה לומר, (ג) גדול בתורה, דאדרבה, התורה מתעלית על ידי אנשים גדולים ולא זולל אצלה.

שער הציון

(לו) שני כנסת הגדולה ונתלת צבי וט"ו ומגן אברהם, דלא כרש"ל: (לב) נתלת צבי וט"ו ואלה רבה, דלא כפלוש ומגן אברהם שכתבו דיאחרו הכהן, דבלאו הכי למאן דאמר קרימת כהן דאורייתא, דין השלחן ערוך נפוי מאד, עין במגן אברהם: (לח) כן מסקנת האליה רבה והכי מסתבר, ודלא כט"ו דמשנה שנים לאחד, וכן כתב בשלחן ערוך ששים: (לט) כן כתב מהגני אברהם: (מו) אחרונים: (מא) ואפלו אין שם אלא רק שני לויים⁶⁴, גם כן יקרא הכהן מתחלה ואחר כך לוי ואחר כך עוד הפעם כהן ואחר כך לוי, ויתר העליות ישלימו ככהנים, ודלא כט"ו דסבירא לה דבשני לויים דינא הוא דלוי קורא ראשון מפני דרכי שלום, דהרי בשנים גופא ש"ך הלא אחי לאנשי ושלחן ערוך ששים וכו' משמע דבררין פאליה רבה: (מב) הינו מה שהובא בדרכי משה בשם אור זרוע ממל לחלה. והראי בפני אברהם. והוא